

Field : Sports Sciences

Type : Research Article

Received: 27.05.2019 - *Accepted*: 27.06.2019

Spor Bilimleri Fakültesi Ve Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Dini Yönelimleri İle Değer Eğilimleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Oktay KIZAR*

*Bingöl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bingöl, TÜRKİYE

Email: oktaykizar@mynet.com

Öz

Günümüz spor eğitim kurumlarında din bilim ayrılığı görüşlerinin hâkim olarak okutulduğu görülmektedir. Bununla birlikte spor bilimleri alanında eğitim gören öğrencilerin bu görüşlerden etkilenmesi doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırma, Beden eğitimi öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerin dini yönelimleri, sahip oldukları değer eğilimlerinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma, Bingöl Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi olmak üzere 4 farklı üniversiteden 328 kız ve 148 erkek olmak üzere toplam 576 Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bilgileri toplamak için Porter Değerler Anketi ile Dini Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bilgi verileri istatistik SPSS programında analiz edilerek sonuçlara ulaşılmıştır. İlişkisel tarama modelindeki bu çalışmanın verilerin analizinde normallik dağılıma bağlı olarak; spearman's rho kat sayısı ile Mann Whitney U, Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma bulguları temel değerlerde yaş, cinsiyet, engel durumu, yaşadığı yer, anne, baba ve kendi inanç tutumu, eğitim gördüğü üniversite ve spor branşlarına göre istatistiksel açıdan incelenmiştir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular neticesinde öğrencilerin cinsiyet, yaşadığı yer, anne, baba inanç tutumu ile kendi inanç tutumu, antrenör eğitim durumu, eğitim gördüğü üniversite göre öğrencilerin dini eğilim ile değerler algısında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Dini eğilim, Değer algısı, Din ve spor ilişkisi, spor.

Evaluation Of Relationship Between Religious Orientation And Values Of Sports Science And School Of Physical Education And Sports Students

Abstract

In today's sports education institutions, it is seen that the views of religious science separation are taught as dominant. However, it is a natural result that students who are studying in the field of sports sciences are affected by these views. In this research, it is aimed to determine the religious tendencies of the students studying in the physical education teaching department, to determine their value trends and to examine the relationship between them.

The study was carried out on 576 students from the School of Physical Education and Sports with a total of 328 girls and 148 boys from 4 different universities including Bingöl University, Siirt University, İnönü University and Fırat University. Porter Values Survey and Religious Tendency Scale were used to collect the information. The obtained data was analyzed in the statistical SSPS program and the results were obtained. In the analysis of the data of this study in the relational screening model, depending on the distribution of normality; Spearman kullanılmışs rho number and Mann Whitney U, Kruskal Wallis test were used. The findings of the study were statistically analyzed in terms of age, gender, disability status, place of residence, mother, father and self-belief attitude according to the university and sports branches.

As a result, we can say that there is a statistically significant difference in the perception of students' religious tendency and values according to the gender, place of residence, mother, father belief attitude, self-belief attitude, trainer education status, and university.

Keywords: Physical Education and Religious trend, Perception of value, Relationship between religion and sport, sport.

GİRİŞ

Kültürel, kurumsal ve teknolojik değişmelerin yanında değer ve değer sistemleri'nde görülen değişimler olgunlaşma, eğitim, inandırma ve terapi ile, meydana gelen farklılıklarla açıklanabilir (Ayvalıoğlu, 1994). Eğitim bir toplumun inançını, umutlarını, ülkülerini, geçmiş deneyimlerini ve gelecekteki ihtiyaçları, başka bir ifadeyle, temel değerleri ile toplumsal kurumların tümünün etkisi altındadır (Varış, 1996). Öğrenciyi sosyo-psikolojik değerler kadar, sosyal çevre ve halkın tepkileri ile birlikte kültür değerleri de etkilemektedir. Bunun başlıca sebebi öğrencinin gelişim düzeyi sadece fizyolojik bir olayla birlikte kültürel bir olgudur (Varış, 1996). Değerin birçok tanımı yapılmaktadır. Yapılan farklı tanımları araştıran Yaşaroğlu, (2015) Allport, Feather, Inglehart, Kohn, Kluckhohn, Morris ve Rokeach gibi araştırmacı ve ilim adamlarının tanımlamalarını şöyle açıklar. Değer “belirli bir eylemin ötesindeki inanç veya ölçütleri, birbiri içinde ilişkilendirip öncelik durumuna göre sıralayan, hedeflere karşı motivasyon sağlayıp, tercihler yada değerlendirmede rehberlik sağlayan” soyut kavramlar şeklinde tanımlanmaktadır. Değerin ne olduğu, sosyal psikolojinin konusu olarak nasıl oluştuğu ve nasıl şekil alacağıdır (Myers, 2015). Değer ile ilgili teorilerden bir diğeri ise Schwartz’ın Değer Teorisi olarak belirtebilir (Schwartz, 2012). Schwartz, 10 asıl değer ile bu değerleri tanımlayan motivasyonları Tablo 1’de açıklamaktadır. İnsan evreni yorumlarken hem din anlayışı hem de bilimsel yorumlardan faydalanmaktadır. Bilim, insanın çevresinde gelişen olaylara belli yöntemler kullanarak anlam yüklemektedir. Bununla birlikte din, gelişen olayları anlama çabası olarak değerlendirilir. Bilim ve din ilişkisi farklı teoriler ışığında incelendiğinde din ile barışık yaklaşım, dine karşı kayıtsız yaklaşım ve din karşıtlığı yaklaşımı görüşü bulunduğu söylenebilir. Pozitivist yaklaşım tarzından desteklenen diğer bir anlayış ise bilim dinin alternative bir şekli olarak görülmektedir. Bu bakış tarzı, eğitim alanını da etkilediği gibi diğer bütün alanları etkilediği görülmektedir (Yaşaroğlu, 2015).

DİNİ EĞİLİM VE SPOR

Dindarlığı tanımlanması noktasında bir çok güçlük karşılaşılabilmektedir. Fakat dini inançlar farklı tutum, davranışlar aracılığı ile insan hayatına etki etmesi neticesinde dindarlık genel anlamıyla söz konusudur. Yaşadığı sosyal çevre, ekonomik durum ve eğitim gibi özellikler kişinin dini algısını ve inancını etkilemektedir. Bununla birlikte kültür, bireyin kişisel özellikler, yaş, cinsiyet gibi özelliklerde de dindarlık anlayışı etkilemektedir (Köse & Ayten, 2012). Bu çalışma anlayışında dindarlık, normatif ve popüler dindarlık tarzında ele alınmaktadır. Normatif dini yönelim tarzından anlaşılan, kişinin dinsel yasayış tarzını belirleyen, o dinin temel itikâdî, amelî ve ahlaki öğretileridir. Dinin temel inanç ve öğretilerinde mistik, sofu, ateşli ve modern yönelimler gözlemlenmektedir. Dini ve mistik tarz ritüeller popüler tarzı dini yönelim objesinin kaynağını oluşturur (Coştu, 2009). Dindarlık anlayışını etkileyen nedenler araştırıldığında öğrenim seviyesiyle dindar anlayışı arasında ne şekil bir ilişkinin olduğunu anlamaya birçok araştırma bulunur. Eğitim seviyesi ilerledikçe dindarlık seviyesinin azladığını gösteren araştırma çalışmaları bulunmaktadır. Bununla birlikte eğitim seviyesi ilerlediği halde dini yaşamında ciddi değişim yaşamayan insanlarda

bulunmaktadır. Bunun nedeni ise dindar aile yapısından gelmeleri, ayrıca bireylerin katı dini gruplar ile ilişkisi r olduğunu düşünülmektedir (Hökelekli, 2015).

DİN VE İLİM TARTIŞMALARININ EĞİTİME YANSIMALARI

Din ve ilim münasbetini insanlık tarihi kadar eskiye götürebiliriz. Tarihsel süreç içinde farklı alanlara yansıması olduğu gibi eğitimde yansıması ele alınmaktadır. Din ilim ilişkisi alanı tarih ve metodoloji farklılığını hesaba katan bir yaklaşımı benimser. Bunun nedeni ise ilim dallarının din ile farklı tarzlarda bir ilişki olanağı bulunmasıdır. İlim kavramını, sadece fenni bilimler ile sınırlamak doğru bir bakış açısı kazandırmamaktadır. Bu açıdan bir ilim dalı otoriter bir yaklaşımı iddiasında bulunmamalıdır (Aydeniz ve Topaloğlu, 2015: 13). Din ve ilim ilişkisini Çinli ilim adamı Barbour bir tasnif yapmaktadır. Barbour, din ilim ilişkilerini 4 model ile ortaya açıklamaktadır. Birincisi, din ve ilim zıt anlayışlık nedeniyle aynı alana yönelik uzlaşmaz olduğu görüşü savunulmaktadır. İkincisi farklı bölüm oldukları için bağımsızlık görüşü olarak savunulmaktadır. Üçüncüsü, iki alan ile ilgili yöntem olarak paralelliklerin vurgusunu savunan diyalog fikri bulunmaktadır. Dördüncüsü ise din ve bilimin metafizik sentez içinde sistematik bir ortaklık oluşturduğu tarzındaki uyum düşüncesidir (Aydeniz ve Topaloğlu, 2015: 204-205).

Natüralist eğitim yaklaşımı ile ilk görüş olan her iki alanın uzlaşmazlık görüşü, paralellik göstermektedir. Aydınlanma düşüncesi döneminde ise din ile bilim arasında uzlaşmazlık anlayışı en yüksek seviyede olduğu dönem olarak söylenebilir. Ayrıca modern bilimin başlangıcı, akıllı düşüncenin bağımsız bir alana kavuşması olarak açıklanmaktadır. Bilginin Allahaan doğaya yönelmesi ile her şeyin keşfedilmesi gerektiği belirtilir. Bunun yanında gözlem, deney ve teori ileri sürme düşünsel ve teknik araçlar kullanmayı zorunlu kılmıştır (İmamoğlu, 2013: 18). Pozitivizm modern bilim anlayışının din karşısında alternatif olarak gösterilmesidir. Comte sayesinde felsefi bir hareketin adı olmuştur pozitivizm. Pozitivizm hissedilen bir dış dünyanın olayları anlamayı ister. Farklı kaynak her türlü bilgiyi değersiz olarak kabul etmektedir. Felsefi yaklaşımı, düşüncenin her türlü metafizik kayıtlardan arındırılması olarak söylenir. Bunun yanında bilginin deneysel bilimlere göre normalleşme sürecidir. Bilimin tek kabul olarak bilgiyi görmesi ile olguların bilinen ve üzerinde inceleme yapılan sadece nesne olduğu anlamına gelmektedir (İmamoğlu, 2013: 44).

Modern bilimin ilerleyişi ile tanrı ve seküler dünya görüşlerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu değişimin ana yaklaşım tarzı modern yaşamda dinî değerlere artık yer olmadığı düşüncesidir (Aydeniz ve Topaloğlu, 2015: 167). Hatta kainatı keşfetme anlayışı o kadar artmıştır ki ilim dallarında; modern bilim adamları, fiziksel ve ilmi kanunları açıklarken, ilk kez fiziksel görüşleri formüle etmeyi imkan sağlayan teorik yapılar ortaya koymuşlardır. Einstein dünyayı ebedi gizeminin, onun anlaşılabilirliği olarak tanımlar. Kopernik bilim ile din ilişkisinde önemli bir dönüşüm sağlamıştır. Ayrıca bunun sonucunda deneysel ilim tamamen dinden soyutlanmasıyla sonuçlanmıştır (Aydeniz ve Topaloğlu, 2015: 177). Dinin boşluğunu ise bilim ile doldurulmaya çalışıldı (İmamoğlu, 2013). Modern bilim bilgiyi sadece doğa kanunları ile sınırlı tutma çabasında olmuştur. Bununla birlikte insanların içindeki ebedilik arzusu, ölüm hakikati kaçınılmaz olmuştur. Ölümden sonraki hayat için verilecek

cevapların belirsizliği veya mevcut görüşler arasında bazı tercihleri ortaya çıkarmıştır. Papa II. John Paul mektubunda, “İlim din anlayışını kusurdan ve batıl inanç yapısından arındırabilir; bununla birlikte din de bilimi pagan kültüründen ve kesin yanıtlardan arındırır” olduğunu söylemektedir (Aydeniz ve Topaloğlu, 2015: 170). Einstein yaklaşım şekli ise “İlimsiz din topal, dinsiz ilim kördür” (Randerson, 2008) olduğunu söylemektedir. Daha farklı bir yaklaşım tarzını Said Nursi’de görmekteyiz. Nursi’ye göre “Vicdanın ziyası, din ilimleridir, aklın nuru, medeni fenlerdir. İkisinin birlikteliğinden hakikat meydana geldiğini belirtmektedir. Ayrıca o iki kısım ile talebenin yardımı pervaz etmektedir. Ayrıldıkları vakit, ilkinde taassup, ikincisinde hile, şüphe ortaya çıkar” diye açıklamaktadır (Nursi, 2003). Bu açıklamalar neticesinde din ve bilimin birbirini desteklediği birisinin noksanlığı hayati açıdan bir soruna sebep olacağı söylenebilir. Bununla birlikte Nursî, ikisinin birlikteliği halinde hakikatin ortaya çıkacağını söylemektedir. Dini ilimlerin noksanlığında taassup, fenni bilimler olmadığı zaman şüphenin ortaya çıktığını söylemektedir.

İnsanın, doğa bağlamında evrenle ilişkisi sonucu meydana gelen yaşam şeklidir kültürdür. Ayrıca belli bir biçimde yaşamaktır kültür. Kültür hem bireyler hemde halk üzerinde ciddi etkiler yaratabilen yapısı bulunmaktadır. Ayrıca spor işlevi, amacı bakımından günlük, yaşamın üstünde hususi bir kültürel yapı göstermektedir. Büyük bir alanı kapsayan spor kültürü, spor olaylarını içeren dinamik bir yapıya sahiptir. Spor kültürü, bireye önem vererek yaşamında özel bir arınma sağlar Bunun yanında spor öğrenmek, etkileşmek, gelişmek, sevinç duymak, mutlu olmak, farklı insanlarla bütünleşmeyi de sağlamaktadır. Günümüzdeki spor müsabakalarında görülen bir takım olumsuz durumlar sporun kültürünün giderek eşzamanlı kaygı ile yoğrulduğunu gösterir. Spor günlük yaşam içinde toplumsal hayatın bir parçasıdır ve onunla sürekli etkileşim halindedir (Erdemli, 2008). Bir birey veya toplum için yararlı olan her şey değer olarak düşünülür. Spor arzu edileni değil arzu edilebileni içermektedir (Silah, 2000). Spor insanların hayatlarındaki farklı nedenlere verdiği önemdir (Pehlivan, 2002). İnsanlar arasında dürüstlük, erdemlilik ve adalet gibi kavramlar farklılık göstermektedir. Bununla birlikte insanlar arasında saygı, dostluk ve sevgi, değer kavramında farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle her insan kendi değerleri ile yaşar ve değer kavramına atfettiği önem farklı göstermektedir (Kılavuz, 2003). Değer, insanı diğer canlılardan ayıran bir özelliktir. Ayrıca başka bir deyişle değer insana özgü bütün etkinlikler olarak tanımlanır. Ayrıca insana özgü olanakları amaçları uygun şekilde gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmaktadır (Kuçuradi, 1971).

Spor, beden eğitimi etkinliklerinin özelleştirilerek çeşitli branşlarda somutlaştırmasıdır. Spor elit düzeyde yapıldığı zaman fizyolojik, psikolojik, estetik ve teknik katı kurallarla çevrili yarışmaya dayanan bir yapıya sahiptir. Spor, beden eğitimi ile benzer amaçlar göstermesinin dışında sporda kazanmak ve yarışmak en önemli öğedir (Arıcı, 2001). Birbirini tamamlayan ve birbiriyle bütünleşmiş bir temelde beden eğitimi ve spor kavramları ele alınması gerekir. İnsanın bedeni ve ruhi sıhhatini geliştirip iradesini güçlü kılabilmek, beden eğitimi ve sporun temel amaçlarındandır. Beden eğitimi bireyin ortaya çıkmayan yaratıcı yönünü harekete geçirir (Erkal, 1982). Spor, kişinin sadece fiziksel yapısını değil, bireyi tüm özellikleri ile eğitmek için lazım bir araç ve harekettir. Spor başka bir açıdan tanımlarsak hareket yetisi,

kendine güven sağlama, sorumluluk alma yaratıcı olma olarak açıklayabiliriz. Bununla birlikte performans, oyun, macera, sağlık ve sosyal özelliklerinin geliştirmesi olarak spor tanımlanabilir (Grössing, 1991). Beden eğitimi ve spor dinamikleri sosyalleşmeye olumlu etkilerini ortaya sunar. Hatta ahenk sorunu yaşayan çocuk ve gençlerde tedavi edici etkileri bulunmaktadır. Aile ve okul hayatında iletişim sorunu yaşayan ve sosyal olamayan çocukların, spor etkinliklerinden sonra arkadaş sayısının arttığı görülmektedir. Bununla birlikte sporun gerektirdiği paylaşımlar ile bireylerin sosyalleştiği anlaşılmaktadır (Otrav, 2005). Öğrenci grubunun bedenî, zihini, toplumsal ve ruhsal gelişimleri okul sporları ile yaşam boyu spor alışkanlıklarının temelini kazandırmaktadır. Oyun, eğlenceli fiziksel faaliyetlerin yanında, dinlenme ile gevşeme alışkanlıkları kazandırmaktadır. Diğer taraftan spor demokratik bir toplum oluşturmada, bağımsız davranışlar kazandırır. Ayrıca eğitimin genel ve özel amaçlarınınada katkıda bulunmaktadır (Turhan, Er, Çam, 2005). Değerler, insanların yaşam tarzlarını seçim yapmaları için klavuzluk eder ve yol göstermektedir. Birey sosyal yaşantısını sürdürürken kendisi için bir değerler sistemi oluşturmaktadır. Bu bireysel değerler düzeni kişinin yaşadığı toplumun diğer üyeleriyle birlikte paylaş olduğu kültür tarafından biçimlendirilmektedir (Bradshaw, vd 2001).

Tablo 1. Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları

Değer	Tanımı
Güç	Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi
Hazcılık	Bedensel haz ve duyumsal doyum arayışı
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı
Özyönelim	Bağımsız düşünme ve davranma eğilimi
Evrenselcilik	Bütün insanlar için anlayış, hoşgörü; insanların ve doğanın esenliğini koruma
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin esenliğini koruması ve güçlendirmesi
Geleneksellik	Kültürel ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı ve bağlılık
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı dürtülerin ve davranışların kısıtlanması
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Beden Eğitimi Öğretmeni adaylarının dini yönelimleri, sahip oldukları değer eğilimlerinin belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın problem cümlesi ve alt problem cümleleri aşağıdaki belirtildiği şekilde oluşturuldu:

Üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin değer eğilimleri ile dini yönelimleri yaklaşımları arasında ne tür bir ilişki vardır?

- Üniversite beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin değer eğilimleri ve dini yönelimleri;
- Cinsiyete;
- Okudukları bölüme;
- Engel durumuna;
- Yaşadığı yere göre;
- Anne, baba ve kendi inanç tutumuna göre,
- Yaptığı spor branşına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin dini yönelim, değer ve görüşler arasında olan ilişki tarzını incelemeyi amaçlayan “ilişkisel tarama” modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; 2 veya daha fazla değişken arasındaki değişim varlığını belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2008).

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği okumakta olan öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini 4 farklı üniversiteden 328 kız ve 148 erkek olmak üzere toplam 576 beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencisi üzerinde gönüllü olarak katılmıştır. Toplanan veriler öncelikle fiziki açıdan değerlendirilerek, rastgele doldurulduğu tespit edilen 24 ölçme aracı değerlendirmeye alınarak, analiz değerlendirmeler 576 gönüllü üzerinden ölçme aracı yapılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Portre Değerler Anketi, Dini Eğilim Ölçeği bu çalışmada kullanıldı.

Portre Değerler Anketi (PDA): Schwartz tarafından geliştirilen ve Demirutku ve Sümer (2010) tarafından Türkçe’ye uyarlanan potre değerler anketi kullanıldı. Bu PDA anketinde “güç, başarı, uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılma, hazcılık ve güvenlik” alt boyutları tarzında 10 değere eşit gelen 40 madde yer alır. PDA anket maddelerinin meydana getirdiği Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmış, buna göre

araştırmamızın en düşük katsayı .87 ile özyönelim, en yüksek katsayı ise .98 ile başarı değer tipi bulunmuştur. Bu çalışma için iç güvenirlik katsayısı .88 olarak hesaplandı.

Dini Yönelim Ölçeği (DYÖ): Coştu (2009) tarafından geliştirilen DYÖ ölçeği, iki faktör ve 37 maddeden oluşur. Bu ölçek için normative dindarlık iç güvenirlik katsayısı .72 olarak hesaplanmıştır. Popüler dindarlık iç güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve .81 olarak hesaplanmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

4 farklı üniversiteden 328 kız ve 148 erkek olmak üzere toplam 576 Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi üzerinde gönüllü olarak veriler toplandı. Analiz öncesinde ölçek hakkında gönüllere bilgi verildi. Rrastgele doldurulduğu tespit edilen 24 ölçeğe aracı değerlendirmeye alınmadı. Veri analizleri 576 gönüllü kişi üzerinden ölçeğe aracı yapıldı. Elde edilen verilerin analizinde ortalama, yüzdeler ve standart sapma gibi betimsel istatistiklere bakıldı. Ayrıca değişkenlere göre farklılaşma testleri için normal dağılım sergilenmediği için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri yapıldı. Bununla birlikte Spearman rho katsayısı faktörler arası korelasyonu hesaplanmıştır. Betimsel analizlerin ölçeklere ait ortalamalarını değerlendirme Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2. 5li ve 6lı Likert Ölçekler İçin Değerlendirme Aralıkları

Beşli Likert		Altılı Likert	
Ortalama	Değerlendirme Aralığı	Ortalama	Değerlendirme Aralığı
1,00-1,80	Kesinlikle Katılmıyorum	1,00-1,83	Bana hiç benzemiyor
1,81-2,60	Katılmıyorum	1,84-2,67	Bana benzemiyor
2,61-3,40	Kararsızım	2,68-3,50	Bana çok az benziyor
3,41-4,20	Katılıyorum	3,51-4,33	Bana az benziyor
4,21-5,00	Kesinlikle Katılıyorum	4,34-5,17	Bana benziyor
		5,18-6,00	Bana çok benziyor

BULGULAR

Bu başlık altında ölçeklere ait betimsel analiz, değişkenlere göre puanların farklılaşması ile faktörler arası korelasyonlara ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler

Üniversite	Cinsiyet	Toplam		
			Kadın	Erkek
Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor	n	84	40	

Yüksekokulu	%	18,5	8,6	
	n	80	34	
İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi	%	16,8	6,1	
	n	84	40	
Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi	%	18,5	8,6	
	n	80	34	
Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	%	16,8	6,1	
	n	80	34	
Toplam	n	328	148	576
	%	70,6	29,4	100

Tablo 3’de öğrencilerin cinsiyet değişkenlere göre dağılımı görülmektedir. Öğrencilerin dağılımlarında en fazla öğrencinin Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 84 erkek %18,5’ni, 40 kadın %8.6’sını ve Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Yüksekokulu 84 erkek %18,5’ni, 40 kadın %8.6’sını bölümlerinde okuyan öğrencilerinden oluşmaktadır. Cinsiyete göre dağılımda ise kadın öğrencilerin 328 kişi %70,6’sını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Değer Eğilimleri ve Dini Yönelimleri Görüşlerinin Betimsel Analizi

Ölçek	Alt Boyut	n	ortalama	ss	Değerlendirme aralığı
Portre Değerler Envanteri	Güç	537	4.88	1.11	Benziyor
	Başarı		4.71	.98	Benziyor
	Uyuma		4.69	.88	Benziyor
	Geleneksellik		4.44	.88	Benziyor
	İyilikseverlik		4.76	.88	Benziyor
	Evrensellik		4.88	.94	Benziyor
	Özyönelim		4.74	.87	Benziyor
	Uyarılma		4.56	.98	Benziyor
	Hazcılık		4.50	.89	Benziyor
	Güvenlik		4.77	.96	Benziyor
Dini Yönelim	Normatif Dindarlık		4.12	.72	Katılıyorum
	Popüler Dindarlık		2.95	.81	Kararsız

Tabloya göre öğrencilerin ölçekler ortalamaları ve değerlendirme aralığı verilmiştir. Buna göre “evrensellik” ve “güç” değeri en yüksek ortalama ile “benziyor” değerlendirme aralıklarında yer almaktadır. Bu neticeye göre beden eğitimi öğrenen aday öğrencilerin evrensellik ve güç değerinin en yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda tüm insanlık için hoşgörü sahibi, doğanın ve insanların esenliğini isteyen; diğer yandan “geleneksellik” değerini ise en az benimsedikleri söylenebilir. Dini yönelim normatif dindarlık anlayışları

açısından anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Bunun nedeni ise ailelerin geleneksel din anlayışının çocukları üzerinden etkin olduğu ile ifade edebiliriz.

Tablo 5. Değer Eğilimi, Dini Yönelim ve Evrimsel Görüşün Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	t
Değer	Güç	erkek	148	107,43	7949,50	5174,5	.06
		kadın	328	124,95	20491,50		
	Başarı	erkek	148	106,69	7895,00	5120,0	.53
		kadın	328	125,28	20546,00		
	Uyma	erkek	148	116,39	8612,50	5837,5	.63
		kadın	328	120,91	19828,50		
	Geleneksellik	erkek	148	115,59	8553,50	5778,5	.55
		kadın	328	121,27	19887,50		
	İyilikseverlik	erkek	148	113,38	8390,00	5615,0	.06
		kadın	328	122,26	20051,00		
	Evrimsellik	erkek	148	115,70	8562,00	5787,0	.56
		kadın	328	121,21	19879,00		
Özyönelim	erkek	148	115,53	8549,00	5774,0	.54	
	kadın	328	121,29	19892,00			
Uyarılma	erkek	148	114,41	8466,50	5691,5	.44	
	kadın	328	121,80	19974,50			
Hazcılık	erkek	148	109,78	8123,50	5348,5	.14	
	kadın	328	123,89	20317,50			
Güvenlik	erkek	148	108,97	8063,50	5288,5	.11	
	kadın	328	124,25	20377,50			
Dini	Normatif Dindarlık	erkek	148	95,85	7093,00	4318,0	.00*
		kadın	328	130,17	21348,0		
	Popüler Dindarlık	erkek	148	129,67	9595,50	5315,5	.12
		kadın	328	114,91	18845,50		

Test sonucuna göre beden eğitimi öğretmenlik aday öğrencilerin değerleri cinsiyet farklılıkları açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Yine normatif dindarlıkta kadınlar lehine anlamlı bir farklılık bulunurken popüler_dindarlıkta cinsiyet lehine anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Kadınların erkeklere göre dinsel yaşayış biçimini gösteren normatif dindarlık özelliğinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte toplumun alışlagelen mistik tarzı dindarlığını belirten popüler açıdan daha dindarlık algılarında da farklılık olmadığını söylebiliriz ($p < .05$).

Tablo 6. Eğitim Görülen Üniversiteye Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Uyma	Bingöl Üniv.(A)	124	139,82	3	26,19	.00*	B-D
	İnönü üniv. (B)	114	92,00				
	Fırat Üniv.(C)	124	130,26				
	Siirt Üniv.(D)	114	89,20				
Geleneksellik	Bingöl Üniv.(A)	124	122,84		6,79	.07	yok
	İnönü üniv. (B)	114	95,10				
	Fırat Üniv.(C)	124	132,30				
	Siirt Üniv.(D)	114	119,87				
İyilikseverlik	Bingöl Üniv.(A)	124	131,88		16,12	.01*	C-D
	İnönü üniv. (B)	114	82,32				
	Fırat Üniv.(C)	124	129,35				
	Siirt Üniv.(D)	114	113,93				
Evrensellik	Bingöl Üniv.(A)	124	144,22		30,45	.00*	B-D
	İnönü üniv. (B)	114	76,33				
	Fırat Üniv.(C)	124	109,02				
	Siirt Üniv.(D)	114	111,88				
Özyönelim	Bingöl Üniv.(A)	124	127,89	17,87	.00*	C-D	
	İnönü üniv. (B)	114	77,09				
	Fırat Üniv.(C)	124	128,26				
	Siirt Üniv.(D)	114	127,23				
Hazcılık	Bingöl Üniv.(A)	124	129,90	9,48	.02*	A-D	
	İnönü üniv. (B)	114	123,20				
	Fırat Üniv.(C)	124	93,58				
	Siirt Üniv.(D)	114	114,13				

Güvenlik		Bingöl Üniv.(A)	124	138,05		28,22	.00*	A-C
		İnönü üniv. (B)	114	72,46				
Normatif Dindarlık		Fırat Üniv.(C)	124	107,57		13,55	.04*	B-D C-A C-D B-A
		Siirt Üniv.(D)	114	128,96				
		Bingöl Üniv.(A)	124	120,99				
		İnönü üniv. (B)	114	53,38				
Popüler Dindarlık		Fırat Üniv.(C)	124	96,84		91,93	.00*	B-D C-A C-D B-A
		Siirt Üniv.(D)	114	188,85				
		Bingöl Üniv.(A)	124	110,16				
		İnönü üniv. (B)	114	121,37				
		Fırat Üniv.(C)	124	105,86				
		Siirt Üniv.(D)	114	149,84				
		Bingöl Üniv.(A)	124	110,16				
		İnönü üniv. (B)	114	121,37				

Test sonucuna göre öğrencilerin eğitim gördükleri üniversiteye göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında uyuma, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, hazcılık, güvenlik değerleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca normative dindarlık ile popüler dindarlık yaklaşımları açısından da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hangi gruplar arasında farklılaşmanın olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı. Normatif dindarlıkla ilgili yapılan ikili karşılaştırmalarda Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretmenlik bölümü öğrencilerinin diğer tüm üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğrencilerine göre daha dindar; İnönü beden eğitimi ve spor öğrencileri ise diğer üniversite öğrencilere göre daha az dindarlık puanına sahip olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 7. Anne İnanç Tutuma Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Geleneksellik	Çok Dindar(1)	368	125,36	2	6,51	.03	1-3
	Biraz Dindar (2)	126	103,32				
	Az Dindar(3)	82	86,21				
İyilikseverlik	Çok Dindar(1)	368	125,37	2	6,86	.03	1-3
	Biraz Dindar (2)	126	104,29				
	Az Dindar(3)	82	82,79				
Normatif Dindarlık	Çok Dindar(1)	368	125,14	2	11,27	.04	1-3
	Biraz Dindar (2)	126	112,36				
	Az Dindar(3)	82	58,04				
Popüler Dindarlık	Çok Dindar(1)	368	116,90	2	1,59	.45	-
	Biraz Dindar (2)	126	125,08				
	Az Dindar(3)	82	139,83				

Test sonuçlarına göre öğrencilerin anne inanç tutumuna göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunu anlamak için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı. Anne inanç tutumuna göre geleneksellik, iyilikseverlik ile normatif dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.05$). Popüler dindarlık ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 8. Baba İnanç Tutuma Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
İyilikseverlik	Çok Dindar(1)	342	127,18	2	9,56	.02	1-3
	Biraz Dindar (2)	150	106,29				
	Az Dindar(3)	84	85,50				
Normatif Dindarlık	Çok Dindar(1)	342	125,80		11,60	.00	2-3
	Biraz Dindar (2)	150	115,24				
	Az Dindar(3)	84	76,46				
Popüler Dindarlık	Çok Dindar(1)	342	115,68		3,82	.28	-
	Biraz Dindar (2)	150	123,34				
	Az Dindar(3)	84	153,00				

Test sonucuna göre öğrencilerin baba inanç tutumuna göre dindarlık yönelimi ve değer eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulundu. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı. Buna göre baba inanç tutumunu iyilikseverlik ile normatif dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 9. Kendi İnanç Tutuma Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Geleneksellik	Çok Dindar(1)	270	130,17	2	15,97	.01*	1-3
	Biraz Dindar (2)	140	118,62				
	Az Dindar(3)	166	72,74				
İyilikseverlik	Çok Dindar(1)	270	124,44		13,52	.01*	1-3
	Biraz Dindar (2)	140	126,59				
	Az Dindar(3)	166	71,90				
Uyarım	Çok Dindar(1)	270	121,21		8,08	.04*	2-3
	Biraz Dindar (2)	140	128,38				
	Az Dindar(3)	166	83,86				
Başarı	Çok Dindar(1)	270	123,80	7,97	.04*	2-3	
	Biraz Dindar (2)	140	121,59				
	Az Dindar(3)	166	83,92				
Normatif Dindarlık	Çok Dindar(1)	270	136,88	37,49	.00*	1-3 2-3	
	Biraz Dindar (2)	140	116,40				
	Az Dindar(3)	166	61,52				
Popüler Dindarlık	Çok Dindar(1)	270	118,77	2,43	.48	-	
	Biraz Dindar (2)	140	126,06				
	Az Dindar(3)	166	102,02				

Test sonuçlarına göre öğrencilerin kendi inanç tutumuna göre değer eğilimleri, dindarlık

yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı. Kendi inanç tutumuna göre, geleneksellik, iyilikseverlik, uyarım, başarı ile normatif dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 10. Antrenör Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık	
Geleneksellik	İlkokul (1)	3	65,00	4	9,87	.04	3-5	
	Ortaokul (2)	6	138,50					4-5
	Lise (3)	30	50,20					
	Lisans (4)	475	115,69					
	Lisansüstü(5)	62	135,69					
İyilikseverlik	İlkokul (1)	3	15,50		9,38	.05	1-5	
	Ortaokul (2)	6	144,50					3-5
	Lise (3)	30	85,40				4-5	
	Lisans (4)	475	114,02					
	Lisansüstü(5)	62	137,98					
Normatif Dindarlık	İlkokul (1)	3	25,50		7,71	.14	-	
	Ortaokul (2)	6	101,25					
	Lise (3)	30	80,60					
	Lisans (4)	475	126,43					
	Lisansüstü(5)	62	105,98					
Popüler Dindarlık	İlkokul (1)	3	216,50	13,07	.01	1-5 2-3 3-4		
	Ortaokul (2)	6	212,50					
	Lise (3)	30	76,10					

	Lisans (4)	475	125,59			
	Lisansüstü(5)	62	101,94			

Test sonucuna göre öğrencilerin antrenör eğitim durumuna göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulundu. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı. Antrenör eğitim durumuna göre, geleneksellik, iyilikseverlik ile popüler dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 11. Öğrencilerin Yaşadığı Yere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Farklılık
Geleneksellik	Büyükşehir (1)	184	118,20	3	9,87	.04	1-4
	İl (2)	241	125,55				
	İlçe (3)	118	124,79				
	Köy (4)	33	98,26				
İyilikseverlik	Büyükşehir (1)	184	108,94		9,38	.05	1-3 1-4
	İl (2)	241	130,75				
	İlçe (3)	118	136,18				
	Köy (4)	33	95,44				
Uyma	Büyükşehir (1)	184	100,14		7,71	.14	1-3 1-4 2-4 3-4
	İl (2)	241	131,94				
	İlçe (3)	118	145,45				
	Köy (4)	33	105,00				
Güç	Büyükşehir (1)	184	137,97		13,07	.01	1-4 2-4 3-4
	İl (2)	241	116,86				
	İlçe (3)	118	107,14				
	Köy (4)	33	83,02				

Normatif Dindarlık	Büyükşehir (1)	184	143,90	13,07	.01	1-3 1-4 2-3 2-4 3-4
	İl (2)	241	102,22			
	İlçe (3)	118	105,75			
	Köy (4)	33	96,70			
Popüler Dindarlık	Büyükşehir (1)	184	124,91	13,07	.01	1-4
	İl (2)	241	120,37			
	İlçe (3)	118	115,03			
	Köy (4)	33	107,10			

Yapılan istatistiksel analiz sonuçları öğrencilerin yaşadığı yere göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili gruplar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Öğrencilerin yaşadığı yere göre, geleneksellik, iyilikseverlik uyma, güç, popüler dindarlıkla ile normative dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 12. Değer, Dinî Eğilim Görüş arasındaki korelasyon (Spearman's rho)

	Normatif Dindarlık		Popüler Dindarlık	
	r	p	r	p
Güç	.194	.003	-.131	.043
Başarı	.330	.000	-.111	.088
Geleneksellik	.353	.000	-.102	.117
İyilikseverlik	.307	.000	-.099	.129
Evrensellik	.423	.000	-.080	.219
Özyönelim	.351	.000	-.095	.143
Uyarılma	.195	.002	-.016	.807
Hazcılık	.200	.002	.133	.040
Güvenlik	.456	.000	-.059	.365
Uyma	.221	.001	-.184	.004

Öğrencilerin normatif ve popüler dindarlıkları görüşleri arasında negatif yönde zayıf bir korelasyon olduğunu söyleyebiliriz. Normatif ve popüler dindarlık düzeyleri arttıkça, değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Beden eğitimi ve spor öğretmenlik bölümü öğrencilere yönelik yaptığımız çalışmada cinsiyet,

yaşadığı yer, anne, baba inanç tutumu ile kendi inanç tutumu, antrenör eğitim durumu, eğitim gördüğü üniversite göre öğrencilerin dini eğilim ile değerler algısında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu söyleyebiliriz. Yaptığımız bu çalışmada üniversite öğrencilerinin değer eğilimleri, dini yönelim görüşleri arasındaki ilişki belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada değer eğilimleri güvenlik ve evrensellik değerleri yüksek düzeyde bulunurken güç değeri en düşük değerde bulunmuştur. Bu bulgular ışığında öğrencilerin insanlar arasında adalet ve eşitlik gibi değerlerin yanında doğaya ve insana saygı duyduklarını söyleyebiliriz. Güç değeri ise insanlar arası eşitsizliği öngören yaklaşım anlayışı ise düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. Normatif dindarlık yüksek düzeyde bulunmuştur. Bunun yanında popüler dindarlık kararsız düzeyde bulunmuştur. Normatif dindarlık düzeyinin yüksek olmasının nedeni olarak, öğrencilerin dini tutumlarının oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Yalnız popüler dindarlık konusunda fal, büyü, nazar gibi inançlarda kararsız oldukları görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin eğitimleri esnasında inovatif düşünceye ilişkin telkinlerden etkilendiklerini söyleyebiliriz. Nitekim özel bir çabanın yükseköğretimde yenilikçi ve yaratıcı düşünceyi geliştirme amaçladığı görülmektedir. Geleneksel kültür adet ve geleneklere saygı göstermeyi ifade eder. Geleneksellik yaklaşımının sıralamada sonlarda yer alması ise gelenekle modernlik arasındaki uzun soluklu çatışmanın gençler bazında modernlik lehine döndüğünün işareti olarak kabul edilebilir (Özcan ve Erol, 2017).

Deniz, Çetin ve Yılmaz (2011) yılında yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin evrim teorisi anlayışında kararsız bir tutum içinde olduklarını bulmuştur. Acar (2011) yılında yaptıkları çalışmada biyoloji eğitimcilerinin evrime ilişkin fikirlerinin düşük düzeyde olduklarını bulmuşlardır. Özyeral Bakanay'ın (2008) yılındaki çalışmasına göre, evrim ile ilgili bilgilerin yeterli seviyede olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gürkan ve ark. (2000) yılında yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmeni adayları öncelikli temel değerlerinin "aile güvenliği", "özgürlük", "kendine saygı", "barış içinde bir dünya" ile "akıl ve bilgelik" olduğunu ortaya koymuştur. En alt sıralarda yer verilen değerler ise, en önemsizden başlamak üzere; "zevk", "dini olgunluk", "ulusal güvenlik", "heyecanlı bir yaşam" ve "olgun sevgi" olduğunu bulmuştur (Gürkan ve ark. 2000). Gürkan ve ark. (2000) yaptıkları çalışmada üniversitelere göre "iç huzur" ve "dini olgunluk", cinsiyet açısından ise "aile güvenliği", "kendine saygı", "özgürlük", "gerçek dostluk", "mutluluk", "olgun sevgi" ve "dini olgunluk" değerlerinde farklılaştığını bulmuştur (Gürkan ve ark. 2000). Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri "dini olgunluk" değerini, diğer iki üniversite öğrencilerinden daha önemli bulmuşlardır. Bu durum, Marmara Üniversitesindeki öğrencilerin daha dindar ve muhafazakar olduklarını düşündürmektedir.

Cinsiyete göre yaptığımız çalışmada normatif dindarlıkta kadınlar lehine anlamlı bir farklılık bulunurken popüler dindarlık lehine anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonuca göre kadınların erkeklere göre daha dinsel yaşayış tarzını gösteren normatif dindarlık özelliğinin daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte toplumun alışlagelen mistik dindarlık tarzını belirten popüler dindarlık algılarında anlamlı bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz. Ayrıca kadınların düzeyinde bakıldığında güç, evrenselcilik, başarı, iyilikseverlik değerlerinde kadınların aldığı puana daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşaroğlu (2015) yılında yaptığı çalışmada cinsiyete göre normatif ve popüler dindarlık şeklinin kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur. Özcan ve ark., 2017 yılında yaptıkları cinsiyet değişkenine göre araştırma bulgularında muhafazakârlık ve kendini aşma üst değer gruplarında kadınlar lehine; Kendini Geliştirme üst değer grupta erkeklerin daha fazla puan alarak aradaki farklılığın anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre kadınların muhafazakârlık ve kendini aşma değer puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Bulgu sonuçları değerlendirildiğinde birey düzeyinde

hazcılık değerinde erkekler daha yüksek puan almışken gç, evrenselcilik, iyilikseverlik ve dindarlık değerinde kadınların aldığı puanın daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu çalışma arasındaki farklılık ise çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Farklı çalışmalarda ise genel olarak kadınlar toplum merkezli değerlerde, erkeklerin ise başarı ve yetkinlik şeklinde tercihler olduğu bulunmuştur (Karakitapoğlu ve İmamoğlu, 1999: 3). Özellikle iyilikseverlik, güvenlik ve evrenselcilik değerleri üzerine araştırma bulgularımızı destekleyen benzer çalışmalar vardır (Mehmedoğlu, 2006, Arslan, 2013, Dilmaç ve ark., 2009, Bulut, 2012, Karaca, 2008, Kızılgçit ve ark., 2015).

Yaptığımız çalışmada oğrencilerin yaşadığı yere göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Gruplar arasında hangi farklılıkların olduğunu belirlemek için ikişer gruplar arasında karşılaştırma yapıldı. Oğrencilerin yaşadığı yere göre, geleneksellik, iyilikseverlik uyma, gç, popüler dindarlıkla ilgili normative dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur. zcan ve ark., 2017 yılında yaptıkları çalışmada ise ailenin yerleşim merkezi ile değerler arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonunda köyde yaşayan insanların ile ve şehirde yaşayanlara göre dindarlık değer ortalamaları anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Günay, 1978; Mutlu, 1989; Emre, 2013).

Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde köylü insanların, şehirde doğan ve yaşamının büyük bölümünü burada geçirenlere nazaran daha dindar oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmamız sonucuna göre oğrencilerin anne inanç tutumuna göre değer eğilimleri, dindarlık yönelimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Anne inanç tutumuna göre oğrencilerin kadınlar lehine geleneksellik, iyilikseverlik ile normatif dindarlıkla ilgili yüksek puana sahip oldukları bulunmuştur. Yapılan farklı çalışmalarda ise dindarlık değeri bakımından annesi niversite mezunu oğrenciler ile annesi ilkokul mezunu oğrenciler arasında ilkokul mezun olanların dindarlık yönünde artış gösteren ilgili farklı çalışmalarla benzeştiği belirtilmektedir (zcan ve ark. 2017, evik Demir, 2013; Ulu, 2013) Kımtr'in (2008) çalışmasında ise annesi okur-yazar olanlar ve olmayanlar ile annesi niversite mezunu olanlar arasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Değerlendirilmeler sonucunda annelerin dindarlık seviyesi artıkça, çocuklarında dindarlık düzeylerinin arttığını ifade ettiğini söyleyebiliriz.

Yaptığımız çalışmada okudukları üniversitelere göre değer eğilimleri ile dindarlık yönelimi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Normatif dindarlıkta yapılan iki farklı niversite karşılaştırmalarında Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu oğretmenlik bölümü oğrencilerinin diğer tüm üniversitelerin beden eğitimi ve spor oğrencilerine göre daha dindar eğilim puanlarının yüksek olduğu; İnönü beden eğitimi ve spor oğrencileri ise diğer tüm niversite oğrencilerine göre daha az dindar puanına sahip oldukları bulunmuştur. Yaşaroğlu, (2015) yaptığı araştırmada ilahiyat oğrencileri farklı bölüm oğrencileri grubuna göre daha dindar, evrimsel görüş puanlarında daha az olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte psikoloji bölümünde okuyan oğrencilerinin dindarlık puanlarında diğer tüm bölüm oğrencilerine göre anlamlı bir şekilde daha az olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun temel nedeninin alınan eğitimin tarzının etkisi olduğu söylemektedir. Evrimsel görüş ve hazcılık değeri arasında ise zayıf ama pozitif yönde birlikte değişim olduğunu söylemektedir. zcan ve ark. 2017 yılında yaptığı bir çalışmaya göre İlahiyat Fakültesi okuyan oğrenci grubunun Kendini Aşma ve Muhafazakrlık değerleri farklı bölümlerde okuyan oğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Siirt niversitesi oğrencilerinin söz konusu değer yönelimlerinden en yüksek puanı alması, bu bölümde okuyan oğrencilerin Siirt ilinin toplumsal yapısı ile olduğu söylenbilir. Çünkü Siirt niversitesi

öğrencilerinin çoğunluğunun bölge ve hassasiyete sahip öğrencilerden oluşması ile birlikte belli bir seviyede din eğitimi yapılması bu sonuca etki ettiği değerlendirilmektedir. Gerek dinî toplumsal süreçte muhatap oldukları farklı etkileşim alanları ile birlikte bu sonucu etkileyen faktörlerden neden olduğu belirtilebilir.

Normatif ve popüler dindarlık puanları arttıkça, dindarlık düzeyin arttığı görülmektedir. Bu araştırma bulgusu başka araştırmalarda da benzerlik arz ettiği görülmektedir. Deniz, Çetin ve Yılmaz (2011) yılında yaptıkları çalışmada biyoloji bölümünde okuyan öğrenci grubunun dindarlık ve evrimi anlayışı arası ilişkide negatif yönde bir korelasyon olduğunu bulunmuştur. Gallup (2006) yılında araştırma şirketinin yaptığı bir çalışma sonucuna göre dindarlık seviyesi ilerledikçe, insanın bir ilahi güç tarafından yaratıldığı görüş puanı daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Downie ve Barron (2000) yılında yaptıkları çalışmada İskoç biyoloji ve tıp bölümünde okuyan Müslüman ve hıristiyan öğrencilerin evrim görüşüne karşı görüşe sahip oldukları anlayışına ulaşmıştır. Paz- y-Miño C. ile Espinosa (2011), Heddy ve Nadelson (2012) yaptıkları araştırmada ideolojik anlayış ve dindarlık ile evrimsel görüş arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Mazur'un (2004) yılında yaptığı çalışmada 1993, 1994 ve 2000 yıllarında yapılmış olan Genel Sosyal Anket sonuçlarına göre hıristiyanlık dinine sahip olanlar kişiler ile evrimsel düşünce arasında olumsuz bir korelasyon ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin toplumlararası iyi ilişkilerin kurulmasında çocukluktan başlayan toplumlar sorumluluk yüklenecek yetişkinlerin iyi alışkanlıklar edinmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu açıdan spor dünya ülkeleri tarafından üzerine eğilinmesi gereken bir konu olarak ele alınmaktadır. UNESCO bu konuya önemle durmuş, dünyada farklı birçok ülkede beden eğitimi ve spor derslerinin artırılması yoluna gitmiştir. Ayrıca spor hayatında başarılı öğrencilere burslar, ödüller verilmiştir (Mengütay, 1993). Eğitim dönemi içinde gerekli önem ve ehemmiyetle ele alınmayan hareket ve beden eğitimi, okul çağındaki çocuk ve gençlerde spor bilincini ve ünsiyeti oluşmamaktadır (Yalçınkaya, Saraçoğlu, Varol, 1993). Spor eğitimi verilen kurumlarda da din ile bilim ayrılığı görüşlerinin genel çerçevede eğitim verilmektedir. Bu anlayışa son verilip normatif ve popüler dindarlık anlayışı çerçevesinde bir eğitim anlayışının desteklenmelidir. Değer bilinci, bütün insanlık için bir değerinin olup olmadığının sorgulanması, herhangi bir bireyin bir şey yapıp yapmama durumu ile başarıp başarmaması veya bir durumu bırakıp bırakmaması gibi seçenek olarak ifade edilebilir. Değer bilincinin oluşması ancak somut ilişkilerle anlam kazanmaktadır. İlişkilerin göreciliği ve çeşitliliğinde genel geçerli olan, yani kural niteliği taşıyan değerlerin başında temel insani değerler gelir. Sportif değerlerde bunlar içinde yer almaktadır. Hayat boyunca spor yoluyla gerçekleştirilebilecek değerler için yalnız şu an için değil, aynı zamanda bütün gelecek zama içinde geçerli ilkeler bulunmaktadır (Şahin, 2005). Spor ile ilgilenen kişilerin toplumsal değerlere olan sadakati üst seviyede olmaktadır. Bunun yanında spor, madalyaların ve kupa kazanmanın ilerisinde, toplumsal yaşama, disiplini sahibi olan, kurallara saygılı ve sosyal barışa inanmış bireyler kazandırmaktır (Güven, 1992). Yapılan bir araştırmada yüksek sorun çözme yeteneğine sahip olan beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrenci profili, başarıyı ön planda tutmaktadır. Bununla birlikte para ile statü elde etmek istemedikleri, paradan önemli ve değerli kavramların olduğunu belirlenmiştir (Balcıoğlu, Özbek, Sungur, Sivrikaya, Tekin, 2005).

Sonuç olarak Türkiye'de din ve spor eğitimi ilişkisi ile sosyal ve sosyolojisi alanında yeterince araştırma yapılmamıştır. Doğrudan din ve spor ilintisini ele alınmaması, güncel olamamaları, sınırlı sayıda din ve spor değişken ilişkisi analiz verilerinden kullanılmamıştır. Bununla birlikte çok değişkenli istatistiksel analizlere yer verilmemesi, kontrol değişkenin kullanılmadığı için Türkiye'deki spor eğitimi ile din ilişkisi noktasında önemli eksikliklerden

biri olduğunu düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor ile değerler eğitimi, dini eğitimin güçlü ve sürdürülebilir bir yöntem olduğunu bilen ve bunu benimseyen ve yapacak cesareti gösteren akademik insanlar ile onları destekleyerek olanak sağlayan yönetimler ile bir eğitim müfredatına ihtiyaç olduğunu söyleyebiliriz. Din sporun karşısında olmadığını bilakis dinin insanın fiziksel ya da sadece ruhsal yönün değil her iki yönden gelişimini teşvik eden bir anlayışta olduğu bilinci ile öğrenciler yetiştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2011). Biyoloji Öğretmenlerinin evrim teorisi ile ilgili görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya
- Akpınar, B. (2011). Eğitim programları ve öğretim. Ankara: Data Yayınları.
- Arıcı, H. (2001). Okullarda Beden Eğitimi, İstanbul: Nobel Yayın.
- Arslan, M. & Tunç, E. (2013) . İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimlerindeki Farklılaşmalar, Değerler Eğitimi Dergisi, 11(26). 7-39.
- Aydeniz H, Topaloğlu F. (2015). Din bilim okumaları. Ankara: Elis Yayınları.
- Ayvalıoğlu, N. (1994). "A Comparison of Turkish and American Value System." Journal of Cross-Cultural Psychology., -October.
- Balcıoğlu, B., Özbek. A., Sungur. N., Sivrikaya. K., Tekin, A. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Değer Sistemleri ve Sorun Çözmedeki Yeterliliklerinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7, (1), 91-99.
- Bulut, S. S. (2012). "Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri", Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 1(3). 216-238.
- Cevizci A. (2011). Eğitim felsefesi. Say yayınları.
- Çevik Demir, Ş. (2013). Ergenlerde Benlik Saygısı ve Dinî Başa Çıkma, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Coştu, Y. (2009). Dine normatif ve popüler yaklaşım: bir dini yönelim ölçeği denemesi. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 8(15), 119-139.
- Demirutku, K. (2010). Sümer, N. Temel değerlerin ölçümü: Portre Değerler Anketi'nin Türkçe uyarlaması. Türk Psikoloji Yazıları, 13(25), 17-25.
- Deniz, H. Çetin, F. Yılmaz, I. (2011). Examining the relationships among acceptance of evolution, religiosity, and teaching preference for evolution in Turkish preservice biology teachers. Reports of the National Center for Science Education, 31(4).
- Dilmaç, B.; Deniz, M. & Deniz, M. E. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi", Değerler Eğitimi Dergisi, 7(18). 9-24.
- Downie, J. R. Barron, N. J. (2000). Evolution and religion: attitudes of Scottish first year biology and medical students to the teaching of evolutionary biology. Journal of Biological Education, 34(3), 139-146.
- Emre, Y. (2013). Değişen Dünyada Değer Yönelimleri ve Dindarlık: KKTC Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Erdemli, A. (2008). Spor Yapan İnsan, İstanbul: E Yayınları.
- Erkal, M. (1986). Sosyolojik Açından Spor, Ankara, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Gallup. American Beliefs: Evolution vs. Bible's Explanation of Human Origins. Geliş tarihi 17 Kasım 2018, gönderen <https://news.gallup.com/poll/21811/American-Beliefs-Evolution-vs-Bibles-Explanation-Human-Origins.aspx> 2006.
- Günay, Ü. (1978). Erzurum Kenti ve Çevre Köylerinde Dinî Hayat, Erzurum.
- Gürkan ve ark. (2000). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Değerler Sistemi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), V, 1:35- 52).
- Güven, Ö.(1992). Spor Anlayışımız ve Sporun Sosyo-Ekonomik İşlevi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8 (1), 35.
- Grössing, S. (1991). Beden ve Spor-Hareket, I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- Heddy, B. C., Nadelson, L. S. (2012). A Global Perspective of the Variables Associated with Acceptance of Evolution. *Evolution: Education and Outreach*; 5(3), 412-418.
- Hökelekli, H. (Ed.). (2015). *Din psikolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- İmamoğlu, T. (2013). *Modern Batı Düşüncesinin Felsefi Temelleri: Din Ve İnsan Algısı Üzerine Bir Değerlendirme*. İz Yayıncılık.
- Karaca, R. (2008). *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakitapoğlu A. Z. & İmamoğlu E. O. (2002). "Value Domains of Turkish Adults and University Students", *The Journal of Social Psychology*, 142(3). 333-351.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım
- Kılavuz, R. (2003). *Kamu Yönetiminde Etik ve Bir Sorun Alanı Olarak Yozlaşma*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kınter, N. (2008). *Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Köse, A., Ayten, A. (2012). *Din psikolojisi*. Ankara: Timaş Yayınları.
- Mazur, A. (2004). Believers and disbelievers in evolution. *Politics and the Life Sciences*, 23(2), 55-61.
- Mehmedoğlu, A. U. (2006). "Gençlik, Değerler ve Din", *Küreselleşme Ahlâk ve Değerler*, Ed. Yurdagül Mehmedoğlu- A. Ulvi Mehmedoğlu, İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Mutlu, K. (1989). "Bir Dindarlık Ölçeği (Sosyolojide Yöntem Üzerine Tartışma)", *İslami Araştırmalar Dergisi*, 3(4): 194-199.
- Myers, D. G. (2015). *Sosyal psikoloji*. (S. Akfırat, Çev.). Ankara: Nobel.
- Nursi, S. (2003). *Münazarat*. İstanbul: Envar Neşriyat.
- Otrav, N.(2005). *Sporun Sosyalleşmeye Etkileri, Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*,Manisa.
- Özcan, Z. & Erol, H. (2017) . *Üniversite Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi (Karabük Örneği)*. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 913-947.
- Özyeral Bakanay, Ç. D. (2008). *Biyoloji öğretmen adaylarının evrim teorisine yaklaşımları ve bilimin doğasına bakış açıları (Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pehlivan A.İ.,(2002). *Yönetsel,Mesleki ve Örgütsel Etik*,Ankara:Pegem.
- Paz-y-Miño C., G., & Espinosa, A. (2011). New England Faculty and College Students Differ in Their Views About Evolution, Creationism, Intelligent Design, and Religiosity. *Evolution: Education and Outreach*; 4(2), 323-342.
- Randerson J. Childish superstition: Einstein's letter makes view of religion relatively clear. <https://www.theguardian.com/science/2008/may/12/peopleinscience.religion> Adresinden 10 Ağustos 2018 tarihinde alındı; 2008.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online readings in Psychology and Culture*; 2(1), 11.
- Şahin, M. (2005). *Yarışmaya ve Yaşamaya Yansıyan Etik, Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*, Manisa.
- Turhan,B., Er,G., Çam,İ., Er,N.(2005), *Okullarda Yarışmalı Sportlara Analitik Yaklaşım, Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu*, Manisa.
- Topdemir, H. G., Unat, Y. (2013). *Bilim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ulu, M. (2013). *Dindarlığın Tanımı, Boyutları ve Ölçülmesi Üzerine Psikolojik Bir Araştırma - Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Örneği-*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme. "Teori ve Teknikler"*.6. Baskı, Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Yaşaroğlu, C. (2015). Examining The Values In Life Science Curriculum In Terms Of "Consistency". *Participatory Educational Research*; 2(1), 91-96.